

Zielen van Napels

Een film van
Vincent Monnikendam

Als in een schilderij van de beroemde Caravaggio wisselen donker drama en lichte scènes zich af in de eeuwenoude straten en piazza's van Napels. Hier overleven de kleurrijke Napolitanen al 2500 jaar een chaotisch leven van vreugde en verdriet. Ondertussen slaapt Vulkaan Vesuvius met één oog open.

Première ZIELEN VAN NAPELS tijdens het Internationaal Film Festival Rotterdam
ZONDAG 30 JANUARI 2005 - 15:30 uur - Pathé 7

Vertoningen tijdens het Internationaal Film Festival Rotterdam
Donderdag 3 februari 2005 - 20:00 uur Venster 1
Vrijdag 4 februari 2005 - 17:30 uur Venster 1
Zaterdag 5 februari 2005 - 15:30 uur Pathé 7

Release: 18 augustus 2005

Publiciteit:
MVSP
Monique van Schendelen
Noordereinde 233 B
1243 JT 's-Graveland
t +31(0)35 - 582 6969
f +31(0)35 - 582 7885
monique@mvsp.nl

Distributeur Benelux:
1 more film
Meeuwenlaan 98-100
1021 JL Amsterdam
t +31(0)20-6353018/017
f +31(0)20-6353249
www.onemorefilm.com

Sales & Production company:
MEMPHIS FEATURES
Malliebaan 77
3581 CG Utrecht
t +31(0)30- 2332023
f +31(0)30- 2310409
info@memphisfilm.net
www.memphisfilm.net

zielen van napels
vincent monnikendam

SYNOPSIS

De onvergelykbare pracht van Napels gelegen in de schaduw van een vulkaan en aan het blauwe water van een enorme baai inspireerde Johann Wolfgang von Goethe tot de bekende uitroep: Napels zien en sterven.

Maar Napels heeft ook een andere complexere kant. Achter de pracht en praal die stamt uit de tijd toen Naples wereldwijd nog veel politieke en maatschappelijke invloed had, schuilt ook tegenspoed en armoede. Vincent Monnikendam daalde af in de achterafstraatjes en steile stegen waar zonnestrallen nauwelijks doordringen waar donker drama en lichtzinnigheid de eeuwenoude stad in hun greep houden. Centraal gegeven in de film is het werk De zeven werken van barmhartigheid van Caravaggio, de meester van het clair-obscur. Dit altaarstuk werd in 1607 geschilderd in opdracht van de adellijke oprichters van de Pio Monte della Misericordia, een liefdadigheidsinstelling die tot op de dag van vandaag actief is. Verhalen over dit schilderij, de geschiedenis van de Pio Monte della misericordia, de vreugde en het verdriet van de Napolitanen wisselen elkaar af tot een veelkleurig portret. Met een hoofdrol voor de stad Napels zelf.

Belangrijke personen in Zielen van Napels zijn Pietro Gargano, hoofdredacteur van de krant Il Mattino en kenner van de stadsgeschiedenis, en Gian Paolo Leonetti, oud-voorzitter van de Pio Monte della Misericordia en rijke erfgenaam van een adellijk geslacht. Het barokke interieur van de villa waarin we hem zien, staat in groot contrast met de sobere entourage van de binnenstad. Hier verdient de transseksueel Gianni een schamel inkomen met het verkopen van lootjes voor de tombola en vertelt Pina over haar zware bestaan, terwijl ze in een fabriekje in een oude kelder trendy handtassen naait. De Russische schilderes Natalia Tsarkova probeert de essentie van het clair-obscur van de schilderijen van de door haar bewonderde Caravaggio over te brengen in haar eigen werk. Volgens haar is de bijzondere lichtbehandeling met sterke contrasten die zo karakteristiek was aan zijn werk, het symbool voor overleven, voor goed en kwaad en voor leven en dood.

In een stijl geïnspireerd op de kenmerkende licht-donker contrasten in de schilderkunst van Caravaggio, toont *Zielen van Napels* een inspirerend portret van een stad die al 2500 jaar heeft weten te overleven.

nederland • 2004 • 94 min • 35mm en digibeta • 1:1,76 • Dolby SR •
italiaans - nederlands en engels ondertiteld •

• filmnummer: 6800061 • kijkwijzer:

DIRECTORS STATEMENT

EEN POËTISCHE, CONTRASTRIJKE COMPOSITIE OVER MEDEDOGEN, SOLIDARITEIT, TRADITIE EN HISTORISCHE VERBONDENHEID IN ARMOEDE EN RIJKDOM

Napolitanen in uiteenlopende omgevingen en situaties zijn in deze documentaire vervlochten met de poëtische context van Napolitaanse beelden, gedichten en liederen.

De filmische compositie toont de vele gezichten van Napels. Daarachter gaat schuil wat men 'de ziel van Napels' noemt. Maar deze is complex, heeft vele gedaanten en bestaat uit tal van zielen.

Eeuwenlang is Napels overheerst door Europese mogendheden. Daardoor ontwikkelde zich bij de Napolitanen een natuurlijke afkeer van alles wat met autoriteit te maken heeft. Dit en hun geheel eigen taal en mentaliteit dragen ertoe bij dat Italianen Napels als een republiek binnen de republiek Italië zien.

De documentaire is een moment-opname van de nog steeds aanwezige verweven- en verbondenheid van de adel met de armen, van het bovengrondse met het ondergrondse Napels en van het heden met het verleden. De contrasten en het clair-obscur doen zich hier in allerlei gedaanten voor en vinden hun weerspiegeling in het documentair filmwerk zelf.

Een andere verhaallijn vormen de Werken van Barmhartigheid zoals een adellijke lekenorganisatie die sinds 1604 uitoefent en die Caravaggio in een beroemd gelijknamig schilderij uitbeeldde. Het is de menselijke naastenliefde, de diep gewortelde caritas en solidariteit die erin worden verbeeld en die ook zo kenmerkend zijn voor de Napolitanen van nu.

Vincent Monnikendam

Napels

De grootste havenstad van Italië werd in de 6e eeuw door de Grieken gesticht en 'Nieuwe Stad', genoemd. Napels ligt als een van de meest dichtbevolkte steden van Europa tegen het silhouet van de vulkaan Vesuvius en aan de Golf van Napels. De stad heeft een rijke geschiedenis, kunst en cultuur, wereldberoemde gastronomie en een eigen taal, het Napolitaans.

Citaten uit het boek *Italiaans Reis* van Johann Wolfgang VON GOETHE.

Ik neem het niemand kwalijk als hij in Napels zijn verstand verliest.... (1787)

Over de ligging van de stad en haar schoonheden, zo vaak beschreven en geprezen, geen woord. "Vedi Napoli e poi muori" zeggen ze hier. Napels zien en dan sterven! (1787)

Dat geen Napolitaan uit zijn stad weg wil, dat haar dichters haar gelukzalige ligging in geweldige hyperbolen bezingen, dat valt hun niet kwalijk te nemen, ook al zouden er nog een paar Vesuviussen in de buurt liggen. (1787)

Vesuvius

De Vesuvius is een vulkaan, ten oosten van Napels. Het is de enige nog actieve vulkaan op het Europese vasteland. De meest bekende eruptie van de Vesuvius was in 79 na Christus. Dit was de grootste uitbarsting die tot nu toe plaats vond. De top van de vulkaan explodeerde en de Romaanse steden Pompeii, Herculaneum en Stabiae werden volledig in de as gelegd. In de loop van de geschiedenis heeft de Vesuvius nog verscheidene keren mensen gedood en steden vernield. De laatste keer was in 1944.

.....toch brengt de Vesuvius, die op dit moment vuur spuwt, de meeste vreemdelingen hier in rep en roer, en men moet zich geweld aandoen om niet door de stroom meegesleurd te worden. Van dit natuurverschijnsel gaat werkelijk iets bezwerends uit dat de mensen onweerstaanbaar aantrekt. (1786)

De geweldig rokende Vesuvius hielden we steeds aan onze linkerzijde, en ik was in stilte voor mijzelf verheugd dat ik dit opmerkelijke verschijnsel eindelijk met eigen ogen aanschouwde. (1787)

Denk ik aan Napels of zelfs aan een reis aan Sicilië, dan valt me aan alle verhalen en prenten op dat zich in deze wereldlijke paradijzen tegelijkertijd het geweld van helse vulkanen manifesteert, die al sinds duizenden jaren de bewoners en genietende toeschouwers schrik inboezemt en van hun stuk brengt. (1787)

Caravaggio

Michel Angelo Merisi da Caravaggio (1571-1610) was een invloedrijk Italiaans schilder in de Barokke schilderkunst. Hij begon zijn carrière als schilder van stilleven, maar trok vrij snel de aandacht van belangrijke opdrachtgevers voor wie hij religieuze werken schilderde. Hij is de geschiedenis ingegaan als schilder van het *chiaroscuro*, het dramatische licht-donker contrast, waardoor zijn figuren in theatrale lichtbundels opdoemen tegen een donkere achtergrond.

In 1607 schilderde Caravaggio in opdracht van de lekenorganisatie Pio Monte del Misericordia de uitbeelding van de Werken van Barmhartigheid.

Caravaggio had een opvliegend karakter. Zijn korte leven en carrière was een aaneenschakeling van schandalen. In 1606 doodt hij een man tijdens een partijtje tennis. Caravaggio vlucht via Napels naar Malta waar hij tot 1609 blijft.

Pio Monte della Misericordia

Pio Monte della Misericordia is een lekenorganisatie die in 1603 door zeven adellijke jongemannen werd opgericht. De in Napels gevestigde organisatie propageerde de uitvoering van de, onder andere, in de Bijbel genoemde werken van Barmhartigheid. De jongemannen brachten deze in praktijk door eten, drinken en kleding te geven aan hen die dat nodig hadden. Ook bezochten ze zieken en gevangenen, gaven ze vreemdelingen en daklozen onderdak, stonden ze weduwen en wezen bij en begroeven ze doden. Tot op de dag van vandaag zijn de adellijke, Napolitaanse opvolgers van het gezelschap trouw aan de beginselen van de oprichters.

CREW

Scenario & Documentaire compositie	VINCENT MONNIKENDAM
Fotografie	MELLE VAN ESSEN
Camera assistent	SANDER ROELEVELD
Geluid	PIETER GUIJT
Regie/productie assistent	MARCO FUNEROLI
Literaire adviezen & vertaling	ROSSELLA DI STAZIO
Montage	ALBERT MARKUS
Geluidcompositie	JAN DRIES GROENENDIJK
	BJÖRN WARNING
Mixage	JAN WILLEM VAN DEN BRINK
Geluidstudio Napels	ANDREA TREGUA
Camera additionele opnamen	GREGOR MEERMAN
	CIRO BERTOLINI
Regie additionele opnamen	SHERMAN DE JESUS
Vertalers	ANDREA GARCIA MURGA
	MIRIAM PIPOLO
	PAUL ÖFNER
	FLORA PROTA
Kleurcorrectie	CIRIS, HANS BUIJTINK
On line	NEON, LAURENT FLUTTERT
Additionele on line	MICHIEL REICHWEIN
Grafisch ontwerp	HARM VAN ZON
Laboratorium	CINECO
Stock	FUJI PROFESSIONAL MOTION PICTURE FILMS
Filmtransport	ACTION FREIGHT,
	MICHEL VAN DER SLUIS
Verzekering	AON, KAREL DE JONG,
	GERALD MAMBER
Juridische adviezen	PATRICE KATZ
Publiciteit	MONIQUE VAN SCHENDELEN
Distributie Benelux	1 MORE FILM, WALLIE POLLÉ,
	SUZAN VAN DER VEEN
Assistent Producent	ELINE VAN WEES
Productie IKON	MARGIE MONFILS
Eindredactie IKON	WESSEL VAN DER HAMMEN
	MARGJE DE KONING
Scenario & Documentaire compositie	VINCENT MONNIKENDAM
Producenten	SHERMAN DE JESUS
	CÉCILE VAN EIJK

De makers bedanken

Circolo del Unione, Caravaggio Hotel, Delmar Fonderia d'Arte, Holliday Autos, Museo di Capodimonte, Napoli Sotterranea, Osservatore Vesuviano, Annelies Lots, Anton Kramer, Barbara Wiessing, Carmen Cobos, Enzo Pirozzi, Fabio Roveto,

zielen van napels
vincent monnikendam

Frederike Schötz, Kees Ryninks, Monica Wissing, Margaret Scaramella, Martin Mooiman, Nives Monda, Peppe Marmo, Peter Roelofs, Raffaele Esposito, Raffaele Albodoro, Rob Charles, Sarita Sattova Sandra den Hamer, Serena Cascione, Tonino Boniotti, Vincenzo Pirozzi

De makers bedanken speciaal

Bestuur & secretariaat van Pio Monte della Misericordia,
Marchese Fernando de Montemayor,
Ing. Gian Paolo Leonetti
Pietro Gargano & Giornalisti d'il Mattino,
Alle Napolitanen die aan deze film hebben meegewerkt

Zielen van Napels kwam tot stand met steun van
Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties
Nederlands Fonds voor de Film
CoBO Fonds

Een coproductie van

© MMIV MEMPHIS FEATURES / IKON

www.memphisfilm.net

MAKERS

MELLE VAN ESSEN, fotografie

Melle van Essen begon zijn film carrière in 1983. Hij werkte met bekende regisseurs zoals Johan van der Keuken, Frank Scheffer, Frank Diamand en Jos de Putter. Zijn film *Landschappen waar niemand van weet* werd bekroond met de Prix Futura. *Isingiro Hospital* ontving in 1993 een Gouden Kalf en verscheidene internationale prijzen. Ook *Conducting Mahler* en *Lagrima Negras* werden bekroond met verschillend internationale prijzen.

SHERMAN DE JESUS / CÉCILE VAN EIJK, producenten

Prijswinnende producer Sherman De Jesus begon zijn carrière met een documentaire over de dichter- schrijver Cola Debrot. In 1992 richt Sherman De Jesus met producer Cécile van Eijk Memphis Film & Television op. Hij regisseert, schrijft scripts en produceert documentaires en speelfilms zoals *De Indiaan Baarde een Neger*, *Leve het Bruine Monster*, *Gevangen op Java*, *Alles is Licht - Jan Henderikse*. De prijswinnende korte film *Papa's Kleine Meid*, *Joy Meal* en *Schat* geregisseerd door Tamar van den Dop. De speelfilm *Boy Ecury* won de FIPA D'OR, een Gouden Kalf en de Colombine Award tijdens het Moondance International Festival.

Cécile van Eijk produceerde talloze opdrachtfilms op het gebied van gezondheidszorg en educatie en opdrachtfilms.

Een bundeling van krachten met producer/ regisseur Sherman De Jesus betekent de oprichting van Memphis Film & Television met als doel het ontwikkelen en het produceren van documentaires, televisieprogramma's, speelfilms, corporate video's en voorlichtingsfilms van hoge kwaliteit voor theatrale- en televisierelease en wereldwijde distributie.

Onlangs de prijswinnende documentaire *Alles is Licht* geregisseerd door Sherman De Jesus, de korte film *Schat*, geregisseerd door Tamar van den Dop, Nederlandse Oscar inzending 2005. De speelfilm *Boy Ecury* geschreven door Arthur Japin, geregisseerd door Frans Weisz, won de Colombine Award voor beste speelfilm tijdens het Moondance International Film Festival 2004, de FIPA d'Or voor beste muziek tijdens FIPA Biarritz en een Gouden Kalf voor beste muziek tijdens het Nederlands Film Festival 2004. In productie *Beambte B - 18799 - Jan Schoonhoven*, een vertrouwelijk portret van de belangrijkste Hollandse kunstenaar, regisseur Sherman De Jesus.

FILMOGRAFIE VINCENT MONNIKENDAM

Vincent Monnikendam ontwikkelde zich van journalist tot bekend documentairemaker. Tussen 1981 en 1992 maakte hij documentaires en documentaireseries over de relatie tussen Nederland en de tien duizenden immigranten in Nederland.

Gedurende deze jaren leefde Vincent Monnikendam vele maanden temidden van de mensen over wie de betreffende documentaire ging. Dit als kenmerkend deel van zijn werkmethode en persoonlijke stijl van documentaire maken.

1981 RAYON 69

Molenwijk was destijds de sociale dumpplaats van Den Haag en toen geormerkt als 'het getto'. De daar gestigmatiseerde Nederlanders en buitenlanders leefden en overleefden onder sterk gedepriveerde omstandigheden. De filmmaker leefde een half jaar temidden van hen om dit op film vast te leggen en de stigmatisering te ontmaskeren.

(NOS-tv, duur film: 130 min)

(1e VARA's J.B.Broekspriz voor beste documentaire 1981)

1983 LIJN 6

De Hobbemastraat en omgeving in Den Haag, centrum van klein etnisch ondernemerschap temidden van Nederlandse neringdoenden. Van hieruit verspreidde de culinaire en materiële cultuur zich over de stad. Een half jaar was het magazijn van een winkel de woonplaats van de filmmaker om van hieruit het dagelijkse wel en wee van dit bonte gezelschap middenstanders te filmen.

(NOS-tv, duur film: 200 min.)

1985 DE TIENDEPENNING

Twee flatgebouwen in Gorcum werden bewoond door nagenoeg uitsluitend immigranten uit Turkije, Griekenland en Marokko. Voor velen van hen was het grote dilemma: hier blijven of remigreren naar het land van herkomst. De filmmaker huurde 'n half jaar een flat temidden van hen en filmde zelf de bewoners en hun individuele verhalen. Een deel van deze documentaire speelt zich af in het Turkse dorp Karaçaören Köyü.

(NOS-tv, duur film: 250 min.)

1991 DE ILLEGALEN

In het welvarende kassengebied Het Westland werken voor een appel en een ei duizenden economische vluchtelingen, de illegalen, onder barre en bizarre omstandigheden. Uitbuiting van hen is aan de orde van de dag. De filmmaker leefde 'n half jaar temidden van hen om hun schrijnende verhalen in hun pensions te kunnen filmen.

(NOS-tv, duur film: 80 min.)

1995

MOEDER DAO DE SCHILDPADGELIJKENDE

Een legende van het Indonesische eiland Nias dient als uitgangspunt voor deze film die uitsluitend bestaat uit documentaire opnamen in het voormalig Nederlandsch-Indië in de jaren 1916-1935. Het kostte de maker zes jaar om de ruim 300.000 meter 35mm positief en negatief nitraat filmmateriaal te herstellen en toegankelijk te maken om het te kunnen bestuderen en een selectie van ruim twee duizend scènes te maken. Hieruit werd een geheel nieuwe poëtische compositie gecreëerd die de koloniale machinerie toont toen deze op haar hoogtepunt was.

(NOS-tv / NPS-tv, duur: 90 min.)

(Vertoond op 52 internationale filmfestivals, kreeg zeventien prijzen waaronder vijf Grand Prix.)